

Polyanthea Sacra

Ex Universæ Sacræ Scripturæ Utriusque Testamenti Figuris, Symbolis, Testimoniis, Nec Non E Selectis Patrum, Aliorumque Authorum, Sententiis, eruditis Interpretationibus, Similitudinibus, rarisque Historiis collecta, Et Copiosis, Exquisitisque Materiis Moralibus De Virtutibus Et Vitiis Pro ...

Spanner, Andreas

Augustae Vindelicorum, 1702

Titulus XXX. Constantia.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-79340](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-79340)

TITULUS XXX. CONSTANTIA.

§. I.

Figura, Symbola, Allegorie.

Num. I.

Indicata per Vesperum.

Factum est vespere, & manè dies unus. Gen. 1. 5. Matutinum tempus antecedit vespertinum, videtur ergo potius dicendum: factum est manè, & vespere. Stephan. Cantuar. in allegor. Tillmanni. bene post vespertinum sequitur manè: quia vesper significat perfectionem operis, manè autem inchoationem. Licet sis in virtutis perfectione, tamen sic te habeas, ac si tunc inchoares. S. Leo f. de jejunio: quantumlibet quisque iustificatus sit, habet tamen, dum in hac vita est, quò probatur, & perfectior, esse possit. Sylv. in Luc. 18. c. 31.

Cur primam diem describens, à vespere incipit ad manè; cum diversum ordinem servet natura? dies enim non à vespere, sed à manè sumit exordium. Cur ergo sacer textus inverit ordinem? incipiens ab occasu lucis, & non ab ortu? Respondet Stephanus Cant. citatus modò: bene post vespertinum sequitur manè; quia vesper significat perfectionem, manè inchoationem: Unde

Cum consummaveris homo, tunc incipit. de Castillo Illat. 114. Quid hoc? quòd dicitur vespere est finis jam consummati, imò ordinati, operis; manè autem incipientis, vel potius ordinandi operis. Sanct. Anselm. in Elucidario

Colligebat Ruth in agro à manè usque ad vespertam. Ruth. 2. 7. 17. quoniam usque ad finem vitæ actio iusta non debet excludi. Sim. de Cassil. 6. c. 6.

Exibit homo ad opus suum, & ad operationem suam, usque ad vespertum. Psalm. 103. 23. id est, perseverabit in opere. S. Bonavent. hic.

Manè semina semen tuum, & vespere nè cesset manus tua. Ecclæ. 11. 6. Olympiodorus sic exponit: virtutem aggressus, persevera usque ad finem.

Num. II.

Per Palmam.

Sicut palma multiplicabis dies. Job. 29. 18. *Fustus ut palma florebit.* Pl. 91. 13. *Statura tua assimilata est palma.* Cant. 7. 7. S. Ambr. l. 3. hexam. c. ultimò: palma virens semper manet conservatione, & diuturnitate, non immutatione filiorum: nam quæ primò germinaverit folia, ea, sine ullà substitutionis successione, conservat.

Palma in novissimis suis pulchra est. Ut initium ejus è terra educas, finem ipsius in cacumine, ubi habet totam pulchritudinem, vide. Aspera radix videtur in terra, pulchra coma sub coe-

lo est. Erit ergo & tua pulchritudo in fine. S. Aug. in Pl. 91.

Per palmam significatur victoria: palma enim victores coronabantur. Per palmam significatur perseverantia: palma enim diutissime perseverat. S. Bonav. l. 4. D. Palm.

Num. III.

Per fimbriam.

Omnis gloria filiae regis ab intus in fimbriis aureis. Pl. 44. 14. Fimbriae, finales vestimenti partes sunt; quæ idcirco in sponsa Christi decore laudantur: quia nulla est virtutum gloria, si lucere ante vitæ consummationem desistat. S. Greg. M. l. 6. in 1. Reg. 15. Fimbriae sunt finitima vestium; per quas hominum vita significatur extrema. Hac non deaurata, ut supra, sed nunc illi esse aurea proficitur: quia in fine tota perfectio est; ubi charitas, non tanquam deaurata? conspicitur, sed jam plenissima, tanquam aurea reperitur. Cassiod. hic. Per fimbriam, quæ est finis vestis; significatur finis vitæ hominis; non ex capite aureo, id est, non ex initio vitæ bonæ, gloriandum est; sed potius semper vitandum. Et debet homo se accusare, & iudicare, usquequò perveniat ad fimbriam. Et cum invenerit eam esse auream, tunc gloriabitur in æternum: Quod bene notatur in serie hujus versus, cum dicitur: *omnis gloria filiae regis in fimbriis aureis.* q. d. licet amicta sit varietatibus virtutum, & donorum; non tamen in his gloriatur, sed in fimbriis aureis, id est, operibus finaliter bonis. Hugo Card. hic.

Tetigit fimbriam vestimenti ejus. Matth. 9. 20. id est, si in fine ei similis inventa fuero. Hugo Card. hic. Per hanc fimbriam intelligunt Greg., Bern., Beda, perseverantiam. Ipsa perseverantia est omnium virtutum, & honorum, ultimum fundamentum. Sim. de Cassil. l. 5. cap. 34.

Num. IV.

Per stare.

Ipsi autem stabant erectis pedibus. 2. Paral. 3. 13. Stabant erectis pedibus Cherubim: quia à via virtutis, in qua, mox ut conditi, sunt positi; nunquam aberraverunt. V. Beda lib. de templ. Salom. c. 13.

Dixit, ut disperderet eos, si non Moyses electus ejus steterisset in contractione, in conspectu ejus. Pl. 105. 23. id est, si non tantà constantia orasset. Mendoza in 1. Reg. annot. 8.

Homines quidem stare; persistere est in vigore animi, & observatione propositi. S. Bern. de verb. Il. ferm. 5.

§. II.

§. II.

Constantie varia alia Symbola.

Ex Veteri.

Igitur perfecti sunt caeli. Gen. 2. 1. *Complevitq. Deus die septimo &c. v. 2. Dei perfecta sunt opera.* Deut. 32. 4. nihil imperfectum relinquit; inchoat, & demum perficit. Utinam ad exemplum Creatoris, bona opera, quae aggredimur, ad exitum perducamus. Fernand. hic lect. 1.

Tulit Dominus Deus hominem - ut operaretur, & custodiret illum. Gen. 2. 15. Duplex munus homini à Deo injungitur; ut operetur in paradiso, & ut illum custodiat. Operari, est terram colere, & ex agricultura victum conquirere. Custodire, est parata servare, ne pereant. S. Ambr. l. de parad. c. 4. non idem est operari, & custodire: in opere enim quidam processus virtutis est; in custodia quadam consummatio operis, & quod consummata custodiat. Piiana in Eccl. c. 6. Ethol. 78.

Fecitq. ei tunicam polymitam. Gen. 37. 7. In casum bonum agitur, si ante terminum vitae deseratur: quia frustra velociter currit, qui, priusquam ad metam veniat, deficit. Hinc Joseph, qui inter fratres usque in finem iustus, perseverans describitur, solus talarum tunicam habuisse perhibetur. Nam quid est talaris tunica, nisi actio consummata? Hinc est, quod Ex. 29. 22. per Moysen caudam hostiae in altari offerri praecipitur: ut videlicet omne bonum, quod incipimus, etiam perseverantia sine compleamus. S. Gregor. mor. l. 1. c. 20. Joseph inter reliquos fratres tunicam talarum habuisse describitur. Tunica quippe usque ad talum, est opus bonum usque ad consummationem. Sanct. Eligius Epist. hom. 1. 1.

Sin autem paululum remissus, superabat Amalec. Ex. 17. 11. Nec vincere adversarium potuit, nisi postquam stabilis in signo allevatis jugiter manibus perseveravit. S. Cypr. de exhort. MM. c. 8.

Si emeris servum, sex annis serviet tibi; in septimo egredietur servus liber gratis. Ex. 21. 2. Cum quali veste intraverit, cum tali exeat. S. Greg. hom. 3. in Ezech. *cum tali veste &c.* quia omnino necesse est, ut unusquisque nostrum, in hoc, quod incipit, perseveret; atque usque ad finem operis in ea, quam inchoavit, intentione perduret.

Faciesq. supra coronam auream per circuitum. Ex. 25. 13. Representabat Arca, tabulas Testamenti continens, perfectissimos Legis observatores; qui ad unguem omnia mandata Dei servarunt. Undique victrix erat, quae perpetuo victores referebat; non tamen undique, non in imo, non ad latera; sed *supra*, in summitate coronatur. Quia, ut bene Galfridus: corona in summitate posita designat, quod finis in pugna coronat. Hinc Infernus hostis tam ardentem fini faciando, nobisque deperdendo, inhiat. Percussus tot plagis Pharae jam missionem populo concedebat; dummodo sibi greges retineret. Ad quem Moyses Ex. 10. 26. *cuncti greges pergunt nobiscum; nec remanebit ex eis ungula.* Ad efficaciam resistentiae usitatus dixit

set, non remanebit ex eis pilus. Moyses tamen, qui in Pharaone daemonem agnoscebat, & sub gregibus Fidelium congregationes, sapientius unguam denegavit. Cur ita? Stephanus Cantuar. hic: *non remanebit unguis*, id est, extremitas: quia diabolus semper insidiatur calcaneo, id est, fini hominis. Ramirez in ep. 2. ad Smyrn. Apoc. 2. v. 10.

Induebat Sacerdos talarum. Ex. 28. 17. Significans, quod debeat induere perseverantiam. S. Innoc. P. 3. de sacro alt. myster. l. 1. c. 16. Tunica hyacinthina usque ad pedes vestiri; est bonis operibus usque ad finem vitae insistere; praecipiente, ac pronittente Domino Apoc. 2. 10. *esto fidelis usque ad mortem &c.* V. Beda l. 3. de Tabernaculo c. 6.

Olim in foederibus adhibitus Sal. Num. 18. 19. 2. Paral. 13. 5. Levit. 2. 13. Nam sal, cum praestet incorruptibilitatem, signum est incorruptae, & constantis, amicitiae; ut docent Lyr. Abul. Oleaster. Deus reconcilians sibi genus humanum, in Mundum misit Apostolos, tanquam sal; in Symbolum pacis, & foederis incorrupti. Sylv. in Marth. 5. q. 5.

Quidquid obtuleris sacrificij, sale condies. Levit. 2. 13. Sale significatur aeterna durabilitas. Sal ergo est symbolum tum aeternitatis Dei, quam per salem protestabantur offerentes victimas salitas; tum integritatis, & incorruptionis animae; & corporis, quam Deus in offerente exigit. Ea de causa olim hospitibus ante alios cibos apponebatur sal: ut scilicet sale significaretur amicitiae firmitas, ac perseverantia. Quare multi gentiles ominosum habebant, si sal in mensa profundi contigisset: quasi per hoc amicitiae everso portendebatur; ut Pierius in hieroglyph. salis. Corn. hic.

Tunc surrexit. Job. 1. 20. In verbo surgendi notatur firmitatis stabilitas. Hugo Card. hic.

Spiritus ejus ornavit caelos. Job. 26. 13. Coelum eris, & decoraberis à spiritu; si incorruptibilitatem habueris. Nec laeditur, nec lassatur coelum; quidquid in illud incidit; perstat incorruptum. Oliva l. 3. Strom. hic. Cur non prata, in quibus ubertas tanta, & tantus decor? Isaac certo de Jacob loquens, & Christum praesignans, dicebat Gen. 27. 27. *odor filii mei, sicut odor agri pleni.* Et ipse de se sponsum; Cant. 2. 1. *ego flos camp.* Rursus steriles caeli sunt; agri fecundi. Prata modo florent, modo aereant. Ubi rosas, crocum, frumenta, & lilia, miraris; brevi sentes, regulos, & aspides, videbis. Tente caelo virent; rigente hyeme aequalent. At caelum, ut fultit primum, semper emicat. Deus animas, licet ad pietatem pronas, molliores, lacrymis, & suspiriis calentes, non raro fallit: eam solum ob causam, quod non duraturas in ardore noscit. Contra duros interdum diligit: quia duraturos novit. Oliva l. 9. Strom. hic.

Custodivi vias Domini, nec impie gessi à Deo meo. Ps. 17. 22. mox subdit: *& ero immaculatus cum eo, & observabo me ab iniquitate mea.* v. 26. q. d. dixi de praeterito, *custodivi*; nunc autem dico, quod perseverabo. Did. Niff. Vit. Abrah. l. 1. c. 7.

Laten.

Latentur insule multe. Pl. 96. 1. Pulchrè animas, quæ, licet tentationibus agitata, stabilitatem, & firmitatem recinent, insulas appellavit, quas undique circumdat quædam malitiæ salugo; sed tantum allapsu non potest, ut altu ali- quò virtutis constantiam labefactet. S. Gregor. Niss. tr. 2. de inscript. psalmod. c. 9. Insula in medio maris. Lem. *Immobilis in mobili.*

Terra autem in æternum stat. Eccl. 1. 4. Olympiodorus censet: terram hic induci; ut quali testis, imò magistra, homine stabilior, & sapientior, redarguat hominum vanitatem. & inconstantiam. Accedit Hugo à S. Victore: quid est, quòd terra stat? perseverat in eo, quod facta est; servat naturam suam; conditionem suam non deseruit. Quod accepit, hoc retinet incorruptum. Quare igitur tu non stetit in eo, quod factus es super terram? Et rursum: auscultata homo, & erubescit: terra stat; & tu stare non potes? Hinc collige, vanos esse homines, qui vano, & corruptibili Mundo incubant; utpote qui omnes eorum labores absument: proinde ac stolidi columba non habet cor. Osi. 7. 11. quæ, cum videat, ova, & pullos suos, ex nido temper auferri, quotidie tamen in novis ibidem ponendis laborat. Corn. hic.

Tigna domorum nostrarum cearina. Cant. 1. 16. Cur hic tantum laudat supremas partes? cur non fundamentum portarum? &c. quia non est dignus laude, qui coepit edificare, & non potuit consummare. de Ponte hic Exh. 18.

Ferculum, fecit sibi rex Salomon de lignis Libani. Cant. 3. 9. id est, ut Sept. interpretantur, *de cedris*; idque præ aliis arboribus, ob incorruptibilitatem. Gilbert. f. 17. in Cant. de S. Paulo: quid impudibilis illò, quem nulla potuit adversitas separare à charitate Dei? Rom. 8. 35. Momentaneæ virtutes, & quæ ad horam subsistunt, mihi videntur non tam ligna, quam olèra, quæ citò decidunt. Ramirez in ep. 2. v. 10.

Surge aquilo, & veni auster, perfla horum cum. Cant. 4. 16. q. d. nolo spires Aquilo; at tu blande auster veni, & lude cum floribus, tenerisque plantulis, tuo afflatu exagita. Cur hortò suò aquilonem arcet? invitat austrum? Aristoteles: aquilo ut magnus incipit, ita parvus desinit. Auster verò contra, ut parvus incipit, ita magnus desinit. Quòd ergo sponta aquilonem facessere, austrum verò advenire cupit, tale est: q. d. in hac vita parum referre, quòd quis cum magno animo opus virtutis inchoet, si languide finiat. E contra verò nihil obest, remissè, ac debiliter, inchoasse; dum constanter, ac fortiter absolvat. Nihil est, quod invidere in hac vita cuiquam possis, præter unam bonæ mortis horam. Nimirum in fine cantatur gloria. Sit ergo, qui volet, Salomon; ego fortunatus malum esse larro. Did. Niss. de conversi. boni lar. §. 1.

Videamus, si floruit vinea; si flores fructus parvuriunt. Cant. 7. 12. Florent vineæ, cum mentes Fidelium bona opera proponunt; sed fructus non parvuriunt, si ab eo, quod proposuerunt, aliquibus terroribus infirmantur. Non er-

go intuentum est, si vinea floreat; sed si flores ad partem fructuum convalescant: quia mirum non est, si quis bona inchoet; sed valde mirabile, si intentione rectâ in bono opere perduret. V. Beda in exposit. Job. l. 33.

Omnia pomæ, novæ, & vetera. Cant. 7. 13. Animæ nostræ horti sunt, & pomariæ; in quibus Christus earum sponfus obambulare cupit. Quò autem majorem inde voluptatem percipiat, fructus in ijs honorum operum novi, & veteres, sint oportet: Si enim olim, heri, & nudius tertius; imò & hodie, aliquod opus bonum fecimus, hoc jam vetus est, & exolevit quodammodo; sed cras, & perendie & in posterum semper nova alia producenda sunt. Beslaus D. 2. Adv.

Quasi lapidis virtus probatio erit in illis. Eccl. 6. 22. Quadrati lapidis similis debet esse Christianus: in omni tribulatione non cadit, etsi impellitur. Et si quæ vertitur, nunquam cadit: Stantem te sic inveniat omnis casualis. S. Aug. in Pl. 86.

Spiritus vitæ erat in rosis. Ezech. 1. 20. id est, teste Hier. Spiritus Sanctus. Quid in rosis vidit, ob quod in eis suæ specialis præsentia solum statueret? non revertebantur, cum ambularent. v. 17. per quod jugis perseverantia exprimitur. Ostendit Spiritus Sanctus his, qui in bono jugiter perseverant, suram operè delectari, de Castillo. Illar. 64.

Signa Thau supra frontes. Ezech. 9. 4. Græcis, & Latinis, Thau erat symbolum vitæ, Theta mortis; imò iudices notabant damnatos literâ Theta, liberandos Thau. Symbolicè: Thau est ultima litera Hebræorum (per quod finem Græci significant) & significat Christum: qui pro nobis factus est *virorum novissimus* in cruce. Il. 53. 3. Multi psalmi inscribuntur *Vincens*; quod Sept. vertunt, *in finem*. Significat etiam limitem; & consummationem: significatque perfectos in charitate & consummatos in virtute. Corn. hic.

Ex Novo.

Ubiunque predicatum fuerit hoc Evangelium &c. Matth. 26. 13. Cur huic unctio- ni in Bethania promittitur prædicatio in toto Mundo, non verò primæ. Luc. 7. 38. Orig. hom. 35. Si volumus ut & de nobis dicatur, quod facimus in Jesu, effundentes pretiosum unguentum super caput ipsius; proficiamus, ab unctio- ne pedum ejus, ad effundendum pretiosum unguentum super caput ejus. Ità ille. Merito non in prima Magdalene conversione, & virtutum incunabulis, id promittitur; sed quando perfectior sublimioribus virtutibus verticem Domini ungit. Sylv. hic. q. 14.

Lucernæ ardent. s. in manibus vestris. Luc. 12. 35. Baptizatis accensus cereus datur. Parum refert, si multum vitæ spatium consecimus. Videndum, an candela timoris Dei nobiscum sit, & ad finem usque vitæ nos comitetur. Hoc est: *serva timorem illius, & in illo veterasce.* Eccl. 2. 6. P. Octavianus hic.

Erant lapideæ hyarta sex posita. Jo. 2. 6. S. Bern. f. 12. ex parvis: *lapideæ*, dicuntur propter fortitudinem; nè facile frangantur, & affundatur liquor gratiæ, qui in eis continetur.

Videtur duos angelos in albis sedentes unum ad caput, & unum ad pedes. Joan. 20. 12. Cur non uterque ad latus? sed unus ad caput, & alter ad pedes? Galfridus hic: meritò duos vidisse angelos, unum ad caput, alterum ad pedes, perhibetur: nam & ad pedes Domini unguentum fuderat, & ad caput. Et ad pedes aliquantum fleverat, & nunc flebat ad caput. Fleverat prius sui confusione; sed nunc flebat Domini- cam passionem. Meritò viderat duos angelos, quæ sola ad monumentum stans duos Discipulos vicit. Meritò unum ad caput, & unum ad pedes vidit; quæ in eo, quod pie cepit, pie perstitit, & permansit. Quasi dicant angeli: perseverasti Maria, rectum virtutis ordinem tenens, principium ad pedes Christi, oleum, & lacrymas, fundens, posuisti: non destitisti, donec caput Domini unguens, ipsumque nobilioris originis lacrymis irrigans; ad finem pii operis pervenisti. Non potest hæc perseverantia non consequi, quod desideras: ecce ad locum capitis, & pedum, hilares, & devoti, confidemus: quasi adhuc unguentis illius tui, quod olim illis infuderat, odore recreati; perseverantiam, quam adhuc constanter retines, dum sedula inquiris, commendantes. Ramirez in ep. 2. v. 10.

Petra autem erat Christus. 1. Cor. 10. 4. Quia Petra dicitur Christus, eam nobis id nomen afferet utilitatem; ut rectam vivendi rationem firmam, ac stabilem, teneamus; & in rebus adversis fortiter perseverantes constantes simus; adversusque peccati impetum omnem strenuos, atque invictos omnes præstemus. Ex his enim rebus, & aliis hujusmodi, nos item erimus petra, in natura fragili firmum, & immutabile, Domini robur pro viribus imitantes. S. Gregor. Nyss. de perfect. Christiani.

Pedes ejus similes auribaleo. Apoc. 1. 15. V. Beda, Ambros. Anselm. pedes Christi sunt Fideles, qui vivent in fine Mundi tempore Anti-Christi; durabuntque in igne perfectionis, quasi in camio, fortes, & constantes. Corn. hic.

Ex Patribus, & aliis.

Vides coelum hoc? quam pulchrum, quam amplum, quam magnificum sit; quantum edurare poterit temporis. Jam enim quinque millia annorum, atque etiam plus, servatur, & constat; nec tamen longò temporis spatio effectum est, ut senescat; sed ad corporis modum, adolescentis robusti floret, vigetque atate: & quam principio sortitum est pulchritudinem, eandem integerrimam servat; nulla ex parte factum deterius tantò spatio temporis. S. Chrys. hom. 2. de incompreh. natura Dei.

Quadratus lapis sex equalia habet latera; in quod horum ceciderit, firmiter jacebit. Sic providendum est viro justo, ut in suo persistat proposito. Hujus autem latera sex hæc sunt: pro-

Polyanth. Sacr. Tom. I.

peritas, ad veritas, sui libertas, subjectio, in secreto esse, & in publico: in quibus singulis si a diabolo impulsus, stet; nec à proposito moveatur. S. Anselm. lib. de similit. c. 173.

Perseverantia assimilatur Lauro I. ob viriditatem: quia suo virore, nec hyeme, nec aestate, spoliatur. Sic perseverat homo in bono; ut nec hyeme adversitatis, nec æstate prosperitatis, virorem virtutis amittat. II. Ratione dignitatis: laurus enim dicitur à laude; eò quòd eius ramis, & folijs, cum laudibus victorum capita olim coronabantur, ut dicit Iidorus. Sic sola perseverantia est, quæ laudem, & coronam, meretur. Geminiani de similit. l. 3. c. 61.

Constantiam præci pingebant in rupe stantem allisis marinis fluctibus, cum Lem. *Eadem semper.*

Obeliscus, cui alæ agglutinæ. Lem. *Immobile.* Andrea Sfortia Marchionis Palavicini; qui proposuerat, vel si alas ipsi adderes, à constantia sua nunquam dimoveri.

Sol Lem. *Hinc non recedam. Semper idem sub eodem.* Seneca ep. 31. Proficite; & ante omnia hoc cura, ut constes tibi. Quoties experiri voles, an aliquid actum sit, observa, an eadem velis hodie, quæ heri.

Stella fixa. Lem: *Omnis expers motus.*

Columna. Lem: *Tantum volvitur umbra.*

Amarantus. Lem: *Nec gelu, nec aestu.*

Adamas. Lem. *Nec mollior, nec fraggor.* Picinelli.

§. III.

Constantie Motiva.

Motiv. I.

Beati constantes.

Benedictus in filius Aser &c. Sicut dies juvenutis tuæ, ita & senectus tua. Deut. 33 24. 25. Aser Hebr. *beatitudo*. Ad senectutem utque imperturbatus incedit, qui beatitudinem consequi vult. P. Octavian. in Eccl. c. 11. v. 21.

Beatus vir, qui non abiit in consilio impiorum. Ps. 1 1. Non dixit, qui non abii, sed *abii*: non enim ille, qui in vita est, beatus est prædicandus ob exitum incertum, sed quodcumque opus absolvit, vitamque sine certò clausuræ. S. Basil hic.

Quis requiescet in monte sancto tuo? qui ingreditur sine maculâ, & operatur justitiam. Ps. 14. 1. 2. S. Basil. hom. 3. hic: attende exactam dictionis vim. Non dixit, qui ambulavit, sed qui *ambulat*; non qui ferit justitiam, sed qui *facit*. Non enim unus actus perficit virtutis studiosum operatorem; sed per omnem vitam prorogari, & extendi, convenit virtutis actiones; ut in bono perseveret homo usque ad finem, & salvus fiat.

Beatus ille quem invenerit ita facientem. Luc. 12. 4. Non quòd ita fecerit; sed quòd ita perseveret faciendo. c. aet. hic.

Yy

Motiv.

Mot. II.

*Sola Constantia laudatur.**Et vidit Dens, quod esset bonum.*

Gen. 1. 12. Itā dicitur post singula creationis opera; sed post creationem hominis omittitur. Cur? S. Aug. lib. 3. de Gen. ad lit. c. 24. quia homo nondum erat perfectus: nondum enim erat in paradiso constitutus. 2. quia præsciebat eum peccaturum. Corn. hic.

Tunc cecinit Moyses. Ex. 15. 1. quando & ipse, & populus, in litore jam liberi extiterunt; non autem, quando erant in mari: ut intelligamus, quia, quamdiu in hujus vitæ fluctibus navigamus, canere omnino non debemus; donec in firmitate litoris simus, hoc est, æternā vitā perfruamur. Jo. Cluniac.

Sapientia foris predicat. Prov. 1. 20. Pro predicat, Hebr. est *jubilat*, Sept. *hymnizat*: id est, canit, & laudat; vel passivè hymnizatur, canitur, laudatur. Idem Sept. pro *foris*, habent *in exitibus*. Hinc Salvian. l. 4. ad Eccl. Cathol. Sapientia in exitu canitur; cur non dicit, cani in pueritiā, non in juventute, non in statu rerum incolumium, non in prosperitatibus secundorum? Scilicet quia in his omnibus, quidquid laudatur, incertum est: quamdiu enim quis subiacet mutationi, non potest cum securitate laudari. Corn. hic. Gloria Patri in fine. Virtus boni operis perseverantia est S. Greg. hom. 25. in Evang.

Non queruntur in Christianis initia, sed finis. Paulus malè cœpit, sed bene finivit. Judæ laudantur exordia, sed suis prodicione damnatur. S. Hier. ep. 10. ad Fur. de viduit. servanda.

Non tam initia sunt in bonis studiis laudanda, quam finis. Id. in ep. ad Gal. c. 4. Sicut enim in vinea multi usque ad prælium uvæ gradus sunt; & primùm necesse est, ut vitis gemmet in pampinis, spem promittat in floribus, dehinc ut flore decussō, futuri botri species deformatur, paulatimq; turgescens uva parturiat; ut pressa torcularibus, dulcia multa detudet. Itā & in doctrina singuli beatitudinum sunt profectus: ut audiāt quis verbum Dei, ut concipiat, ut in utero animæ ejus adolescat, & ad partum usque perveniat: ut, cum pepererit illum, lacte enutriet; & per infantiam, pueritiā, adolescentiam, juventutem, ad perfectum virum usque deducat. Idem ib.

Tolle perseverantiam; nec obsequium mercedem habet, nec beneficium gratiam, nec laudem fortitudo. S. Bern. ep. 119.

Lauda navigantis felicitatem; sed cum venerit ad portum. Sanct. Bern. l. de Pass. Dom. cap. 14.

Signum sapientiæ est, perseveranter comple- re. Nam non reputaretur sapiens, qui tempore Indulgentiarum iret Romam cum magno labore, & periculis pro Indulgentiis lucrands; & quando esset juxta portam Romæ, rediret absque hoc, quod non viderit Sanctuaria; nec intraret Romam; cum tot expensas fecerit, & nullam Indulgentiam lucratus fuerit: quia non dantur nisi intrantibus. S. Vinc. Ferr. de S. Thoma Aquin.

Mot. III.

Sola Constantia coronatur.

illò verò retrahente manum egressus est alter. Gen. 38. 29. Qui partim egressus, præmiò caruit, quia iterum retractus; qui verò prodiit totus, præcessit, quantumvis initio victus: quia corona non debebatur incipienti, sed orto. Zara misit manum, sed lassatus cessit gloria; & retractam dexteram dicavit ignaviæ; non gloriare de felicitate, antequam pervenias ad metam. Ille meretur laudem, qui virtutis cursum per- cecit, non qui alacriter cœpit. Foris non vocatur, qui ipsa scaturigine sepelitur; necesse est undas in processu augere, si fluvij nomen fons exambit. Naxera in Jol. 14. §. 40.

Postquam omnia perfecta sunt, operuit nubes tabernaculum Testimonij. Ex. 40. 31. 32. Constantia laude digna & à Deo benedicta. de Castillo. Ill. 214. Similiter factum est, 3. Reg. 9. 1. *cum perfecisset Salomon ædificium.* Cur gloria Domini non implet tabernaculum, cum inchoatur? Vel cur Salomoni non apparet, cum opus tantis impensis struitur? Ostendit Dominus, quantum ei placeat boni operis consummatio; ut sine eā non censetur opus dignum divinā præsentia. Sylv. in Apoc. 3. v. 5.

Adverte, Matth. 20. 8. operarios usque ad vesperam in opere perseverasse; sed mercedem recepisse: perseverantiam commendat parabola. Barrad. D. Sept.

Jam triduo sustinent me. Marci 8. 2. S. Ambr. l. 6. in Luc. gratiæ celestis Christus impartitur alimentum; sed, quibus impartitur, adverte. Non otiosus, non in civitate, quasi in Synagoga, vel sæculi dignitate, residentibus, sed inter deserta Christum querentibus. Barrad. t. 2. l. 10. c. 11. hic.

Vos estis, qui permanistis mecum - & ego dispono vobis. Luc. 22. 28. 29.

Cæsareæ Philippi mulier illa fuit, quæ sanguinis fluxu laborans à Christo sanata. Hæc præ foribus domus suæ ad fontem quandam sub dio duas ex ære fuso erexit statuas; quarum altera mulieris ipsius genibus flexis; altera ex adverso collocata viri statu, dexteram mulieri porrigere visa. Ad hujus pedes ex basi herba quædam enascebatur nova, & specie cunctis medicis ignota: quæ, cum ad æræ illius diploidis simbriam excrevisset, eamque summò vertice tetigisset, præsentissimas inde accipiebat vires, ad omnis generis ægritudines pellendas: nihil tamen virium gerens, si, antequam æræ simbriæ summitatem crescendo attingisset, decerperetur. Nierenb. l. de mir. nat. terræ promissa c. 16.

Motiv. IV.

Constantia DEO grata.

Et suscitabo mihi sacerdotem fidelem, qui juxta cor meum, & animam meam faciet. 1. Reg. 2. 35. Cur de Samuele jam ministrante Domino non dicitur, qui facit, sed qui faceret? Deus aded duraturæ robur sanctimoniam amplexatur, ut præ ea minus æstimet florescentem. Oliva l. 4. Stram. §. Et anima mea illi viveret.

Erit

Erit sicut lignum &c. Ps. 1. 3. Et cur non adulta jam poma memoras? an fructus non ediderat lignum tam fertile? absit. Exundant semper in iusto poma. Verum plus Dominus perseverantia futura, quam exuberantia florentis virtutis, oblectatur, mavultque laudare in eo non casurum folium, quam maturum, sapidumque jam pomum. Id. ib.

Et anima mea illi vivet, & semen meum serviet spsi. Ps. 21. 31. Cur non ais, anima mea illi vivit? Quod Dominus gratiorem sibi testetur quodammodo esse futuram perfectionem nostram, quam presentis temporis: Adeo oblectatur corde de perseverantia futura generose moliente; ut praeter ea, quam paritur virtutem; poene negligat, quam peperit. Id. ib.

Iustus ut palma florebit. Ps. 91. 13. Si iustus iam est, cur non dicitur iam florere ut palma? Gratio est, quod flores editurus praeciatur, quam quod florere spectetur. Ideo non juvenutis fervor, qui eniter maxime, sed senectutis laudatur ubertas. Id. ib.

Mane surgamus ad vineas; & videamus, si floruit vinea. Cant. 7. 12. Hoc enim sponso gratissimum; si mentem spectet grandia molientem. Sicut Paulus fecit: Philipp. 3. 13. qui praeteritorum facinorum oblitus, in anteriora se extendebat: seipso major fieri quotidie satagens. Hanc puto ob causam, Davidem maluisse futuras designare gemmas Iustorum, quam decora jam matura delibare: *erit sicut lignum &c.* Id. ib.

Sedebit. Eccl. 3. 28. Si levavit super se, quomodo iam non solitarii sedet, & silet? Quod si sedet, cur Jeremias ait, sedebit? Maluit futuram, quam presentem commendare, cordis tranquillitatem: quod sciret, & majoris esse pretii, & Deo longè gratiorem. Id. ib.

Simile est regnum caelorum grano sinapis. Matth. 13. 31. non quod in arbore jam excrevit, sed quod granum est. Charior est proceritas eruptura, quam quae iam erupit. Id. ib.

Motivum V.

Exempla

D E U S.

Non est Deus quasi homo, ut mentiat; nec filius hominis, ut mutetur. Num. 28. 19.

Audi Israel: Dominus Deus tuus Dominus unus est. Deut. 6. 4. Et tu ergo, ad similitudinem Domini; unus esto, atque idem. Non hodie sobrius, eras ebriofus; hodie pacificus, crastina die litigiosus; hodie frugi, crastina die incontinenens. Sanct. Ambros. ep. 1. ad Iulium.

Incipiam, & complebo. 1. Reg. 3. 12. id est, non solum diligens ero in inchoando, sed etiam constans in perficiendo. Mendoza hic.

Ego hodie genui te. Ps. 2. 7. Dicendo hodie, coaeternitatem suae majestatis ostendit: hodie enim apud Deum nullò initio incipit, nullò fine concluditur: non est enim ibi, fuit, neque erit; sed semper manet, semper est. Ex. 3. 14. *qui est, misit me ad vos.* Cassiod. hic.

Polyanth. Sacr. Tom. 1.

Ego Dominus, & non mutor. Malach. 3. 6. Fructus, constantia in propositis bonis. Quantilla res nos labefaciat, & dejicit; mala fortietas, lectio, intemperantia &c. Lessius de perfidiv. Immutabilis.

Christus Dominus.

Formavit Dominus Deus hominem de limo terrae. Gen. 2. 7. Terra fuit Christus in passione. Terra non movetur; & ipse Christus non est motus, quando dixerunt ei: *si filius Dei es, descende.* Hugo Card. hic.

Dominus ascendit super nubem levem. Is. 19. 1. De primo adventu Christi intelligit S. Cyrill. Hier. Athanas. respondet finis principio; non dimisit bonum in fine, quod in principio apprehendit. *Et nubes suscepit eum.* Act. 1. 9. à nube virginis in nubem venit, ac per nubem ascendit. Theophyl. Matth. 24. 29. de ultimo iudicii die: *sol obscur. videbunt Filium hominis venientem in nubibus caeli.* Sylvest. in Act. 1.

Descendat de cruce. Matth. 27. 42. O superbi Judaei! non attendentes, quoniam majoris virtutis est, patienter in tormentis usque ad finem perseverare, quam de cruce descendere, & ab infirmitate carnis miserabiliter superari. Si enim nullus salvabitur, nisi qui perseverabit usque in finem; quomodo Christus Iesus nomine; & re, salus diceretur, si in cruce patienter usque in finem non perseverasset? S. Bonav. f. 1. D. infra Oct. Nat. D.

Antequam Abraham fieret, ego sum. Jo. 8. 58. ab aeterno scilicet. De Abraham dicit, *fieret*, quia creatura; de se, *sum*: quia est, qui est. Ex. 3. 14. S. Aug. tr. 43. intellige, *fieret*, ad humanam facturam; *sum* verò ad divinam pertinere substantiam. Dicendum videtur, ego eram: Deo enim nec est praeteritum, nec futurum. O si per constantiam in bono semper dicere possis, ego sum, bonus, qui fui, & ero. Sylv. in Jo. 8. v. 58.

Aspicientes in authorem fidei, & consummatorem Jesum. Hebr. 12. 2. Parum prodest cepisse, nisi inceptum consummetur. Diez. Sabb. post D. 4. Quadr.

Aliorum Exempla.

Ex Veteri.

Viri pastores sumus servi tui, ab infantia nostra usque in praesens. Gen. 46. 34. *hac autem dicitis; ut habitare possitis in terra Gessen.* Abul. hoc dicebat Joseph; ne rex eos faceret bellatores, & disjungeret sciendo tota vita hoc officium tenuisse: quia iudicaret eos inhabiles ad aliud aliquid. Nemo senex facile discit artem, cui non studuit puer. Nimitum praesumit, qui inter brachia Domini, tanquam alter quidam Moyses, cupit suaviter obdormire; cum per omnem vitam suam, Dominum enormibus sceleribus oppugnarit. Did. Nisil. Polit. Cael. p. 2. l. 4. c. 8.

Yy 2

Fuit

Fuit vir unus. 1. Reg. 1. 1. Non frustra hoc scriptum fuit: nam, ad titulum laudis Helcana respicit; qui videlicet stabilis fuit & immobilis. At contra, reprobi, non solum in personis pluribus, vel diverso errore, peccantibus, multi sunt; sed & singulus quisque eorum, ob multivolum variantis animi motum, multus est. V. Beda hic.

Helcana *vir unus* appellatur: non enim in diversa vagabundus, velut instabilis, ferebatur; sed firmus, atque inconcussus, persistens, vir unus erat. Id. in Job. Vir dicitur, quia propositio fortis est; unus, quia amore singularis. Perfectio igitur viri in procemio ponitur unitatis: ut qui saeculum potenter despicit, mentem non dividat, sed supernis inhiat, & ea tantum suspiret. S. Greg. 1. 2. hic.

Edificavit Salomon domum, & consummavit eam. 3. Reg. 6.

Sic faciebat Job cunctis diebus. Job 1. 5. Olympiod. neque interdum actiones virtutem suscipiebat, aliquando vero praetermittebat; sed justis vita adeo semper apta erat: virtutum enim, bonarumque rerum, cessatio, relictus est ad improbitatem. Did. Nis. Pol. coel. p. 23. cap. 5. Constantia.

Surgam, & circumibo sicut asem. Cant. 3. 2. Heu misera! jam quò ibo? quaesivi in creaturis, quaesivi in sanctis; nusquam appareret: neque tamen à quaerendo desistam, donec inveniam. S. Thom. Vill. conc. in Cant.

Ex Novo,

Joannis Bapt. & aliorum.

Arundinem vento agitatum? Matth. 11. 7. Arundo vento agitata Joannes non erat, quem à statibus sui rectitudine nulla rerum varietas inflectebat. S. Greg. hom. 6. in Matth. Non iustis ad hominem arundini similem; sed ad proceram arborescentem firmissimis haerentem radicibus; quam nulli unquam turbine à justa sententia dimovere possunt. Barrad. hic.

Arundinem vento agitatum? Matth. 11. 7. Non cessit Joannes magnae opinioni, etiam jam creditus, quod esset Christus; non cessit Herodis terrori, quin ab eo argueretur necatus: semper eodem modo se habet, quem fidei constantia fovet. Alumnus virtutis ab utero: semper ipsius servabat censuram; non imaginem ejus colebat, sed ipsam in sua veritate gerebat. Sim. de Cass. 1. 3. hic v. 7.

Ecce jam triduo sustinent me. Marci 8. 2. O felix perseverantia, quae tantam Domini gratiam consecuta! quis in bono perseverans misericordiam Dei non invenit? Perseveravit Magdalena ad tumulum Jo. 20. 1. 16. & invenit Dominum. Perseveravit Chananaea & invenit filiae remedium Matth. 15. 22. Perseveravit Sara uxor Tobiae triduo in oratione; & post mortem septem virorum nata est virum sanctissimum Tob. 6. 18. Perseveravit amicus pulcherrimus ad ostium, & panes accepit necessarios pro amico. Luc. 11. 8. Marchantius Dom. 6. Pent.

Cepit de Joanne dicere ad turbas. Luc. 7. 24. Laudat Joannem de mentis constantia.

Ethoc idè; nè plebs, quae antea audivit Joannem testimonium Christo praebentem, & jam quaestiois ejus formam audivit, *tu es, qui venturus es*, putaret Joannem inlabilem, & ex levitate ante testatum, nuneque ex ignorantia feiscitatam. Dion. Carth. hic.

Donec invenias. Luc. 15. 4. Duæ parabolæ quarentis ovem, & drachmam, docent constantiam. Paoletti D. 2. Pent.

Maria autem stabat ad monumentum. Jo. 20. 11. Perseverantia est gemma virtutum, & caelestis janua regni. Stabat mulier amore astuans ad monumentum plorans; & aliis recedentibus, perseveravit lacrymis persusa in prece. Quoniam verò ab inquisitione non desistit, meruit invenire, quod quaerebat. S. Laur. Just. l. de casto connub. c. 15.

Ad destinatum persequor. Philipp. 3. 14. Senior ille, in Vitis PP. rogatus, quid perfectionis studioso agendum esset? respondit: eum imitari debere canes venaticos! Sicut enim illi leporem velocissime, totoque conatu, persequuntur; non respectant, quae in via sunt, aut offeruntur; sed oculis, sensibus & viribus omnibus, etiam per saxa, & vepres, in leporem feruntur; nec quiescunt, donec eum ceperint: ita & virtutis studiosum circa virtutes facere debere. Cornel. hic.

S. IV.

Varia alia Constantiae Motiva.

Ex Veteri, Novo, & Patribus.

Agar ancilla Sarai, unde venis? & quò vadis? Gen. 16. 8. Ad unum illa tantum respondit. Cur non dixit, se in Aegyptum tendere? Lipom. hic: erubuit confiteri, à domo sancti viri, probataeque dominae, ad Aegyptios rursus redire idololatrias. q. d. pudebat fateri, se à virtute ad vitia; à fide ad infidelitatem, remeare. Judicavit infamiam, ab incepto bono defiltere de Castillo Illar. 235.

Ut sint unum, sicut & nos. Jo. 17. 11. Dei Filius, qui hac, moriturus nunc, loquitur, idcirco nunc moritur, ut ad unum, id est, ad aeternitatis stabilitatem homo reformetur. S. Rupert. hic.

Sis cum volo manere. Joan. 21. 22. vult Deus, ut, qui sunt in gratia, perseverent. S. Vinc. Ferr. l. 4. D. 8. Trinit. Qui exiit in gratia Dei dicitur Joannes. Id. l. 1. D. infra oct. Epiph.

Cepisse multorum est; ad culmen pervenisse, paucorum. Sanct. Hier. ep. 28. ad Lucinium.

Nemo Christianus, nisi qui ad finem usque perseveraverit. Tertull. l. de praescript. advers. haeret.

Perseverantia, singularis filia summi Regis, virtutum finis, earumque consummatio. S. Bern. serm. de viis vitae &c.

§. V.

Sententia S. Scripturae parenetica.

UNIVERSA contraditio gentium, templi aedificationem Israelitis non poterat impedire: altera namque manu aedificabant, altera gladiis dimicabant. 2. Elfr. 4. 17. Multo minori impedimento esse debent malignantium hominum cavillationes solidis, verisque, DEI servis; quod minus incepta bona protendant. Diez conc. 2. in festo S. Matthaei.

Quaerite Dominum, & confirmamini. Pf. 104. 4. Jubet Propheta, quaerere Dominum; nec tempus designat, quo id faciamus. S. Greg. Niss. h. 7. in Eccl. quod est tempus quaerendi Dominum? breviter dico, & comprehendio: Totā vitā: in hoc enim solo studii tempus est totum studium. Did. Niss. fer 6. D. 5. Quadr.

Quodcumque facere potest manus tua, instanter operare. Eccl. 9. 10. Hebr. in virtute tua; id est, totis viribus, & totō conatu, operare. Ita S. Cassius Narn. Ep. teste S. Greg. 4. dial. c. 16. paulo ante mortem à Deo audivit: Age, quod agis; operare, quod operaris: non cesset manus tua, non cesset pes tuus. Natali Apostolorum venies ad me, & retribuam tibi mercedem tuam. Corn. hic.

Esse firmus in via Domini. Eccl. 5. 12. Ex. 32. 8. quaeritur Deus Moysi de Hebraeis vitulum adorantibus: *Recesserunt cito de via, quam ostendisti eis.* Ezech. 8. 16. *dorsa habentes contra templum Domini.* En tibi malorum omnium pessimum: nempe terga DEO obvertere, & inceptam pietatis viam deserere. Pinna hic. Ethol. 66.

Confide in Deo, & mare in loco tuo. Eccl. 11. 22. Hugo: in Christo, qui est locus tuus; vel certe in fide, & charitate. Significat, standum in arrepto proposito serviendi DEO; nec à virtute desilendum: & quem semel ingressi sumus laborem, & viam patendi praeceptis Dei, ne emittamus. Octavian. hic.

Quaerite Dominum, dum inveniri potest. 11. 55. 6. In hac vita Deus est quaerendus, in hac vita invocandus. Mala incepta derelinquere,

& bona opera facere, est Deum quaerere. In bono usque in finem perseverare, est DEUM, qui est vita aeterna, invenire. S. Honorius Augustodun. ferm. in capite jejunii.

Alios salvos fecit etc. Matth. 27. 42. O superbi Judaei! non attendentes; quoniam majoris virtutis est, patienter in tormentis usque in finem perseverare, quam de Cruce descendere, & ab infirmitate carnis miserabiliter superari. Si enim nullus salvabitur, nisi qui perseveraverit usque in finem; quomodo Christus JESUS nomine, & re, salus diceretur, si in Cruce patienter usque in finem non perseverasset. S. Bonaventura ferm. 1. Dom. infra Octav. Nat. Dom.

Videte vosmet ipsos, ne perdatis, quod operati estis; sed ut mercedem plenam accipiat. 2. Jo. 8. Fervor noster, ut hedera Jonæ, ideo mature crescit: ut quod festivus Jonam recreaverit amoenitate foliorum, eò durius illum ad mortem usque cruciet; in lucis ortu miserum passus occasum. Nimirum gigantes nascimur, & vivimus pusiones. Meridiem expandimus in aurora, noctem meridiei inventuri &c. Vide hic Oliv. fufius l. 4. Strom.

Bonum facientes non desiciamus. Gal. 6. 9.

§. VI.

Patrum Paraneses.

NON est molestè resistendum provocantibus, & laesentibus; sed constanter, placideque, respondendum hoc tantum: nunquam efficies, ut me dimoveas à proposito. S. Justin M. ep. ad Zenam, & Serenum, fratres.

Vetus dictum est: assuesce unus esse; ut vita tua quandam picturam exprimat; eandem servans semper imaginem, quam accepit. S. Amb. ep. 82. ante medium.

Adolescens profice: mancipatus es Christi servitio; coepisti magna agere, & excelsa imitari. *Confortetur cor tuum, & viriliter age.* Pf. 26. S. Bern. tr. de ordine vitae &c.

Quid aliud sonat, *nec dimittam illum.* Cant. 2. 4. nisi, non mutabo in diversa vultum, & intuitum mentis alio divertam ab ipso. Gilb. Abb. in Cant. l. 10.

TITULUS XXXI. CONSUECUDO.

§. I.

Consuetudo bona.

ERIT puer Nazarus Dei ab infantia sua, & ex utero matris suae usque ad diem mortis. Judic. 13. 7.

Cur mulier affirmat perseverantiam pueri, usque ad mortem, quam Angelus non asseruit? Intellexit sapiens mulier: quod is, qui ex utero matris, & ab infantia, pietatem culturus erat; ab ea non in senectute esset recessurus: quae enim pietas cum lacte fugitur, vel in sene efflorescit. Oliva l. 10. Strom. §. vir Dei venit ad me.

Mors in olla v. DEI, & non potuerunt comedere. 4. Reg. 4. 40. Convivium lautum, ut putabat, suis Discipulis instruxit Eliseus; sed ubi amarissimas herbas gullarunt, exclamant: *Mors in olla etc.* Nec tamen quaeritur ipse Eliseus; nec irascitur coco decepto, & pro dulcibus amaras herbas apponenti. Nimirum dulcescebat ei ex usu amaritudo. Ramirez in ep. 2. v. 9.

Hac, & his similia, secundum Legem Dei puerulus observabat. Tob. 1. 8. Quid ergo mirum Tobiam humanis corporibus, hostis litandis, constantem fuisse? eum scito, puritiam inter fereira, arasque duxisse. Oliva l. 1.

Yy 3

l. 1.